

STORTINGET

Representantforslag 252 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide, Arne Nævra, Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås og Freddy André Øvstegård

Dokument 8:252 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Petter Eide, Arne Nævra, Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Mona Fagerås og Freddy André Øvstegård om omsorg, ikke omsetning, i barnevernet

Til Stortinget

Bakgrunn

Å beskytte utsatte barn er et av fellesskapets viktigste oppdrag. De komplekse utfordringene som barn utsatt for vold, overgrep, omsorgssvikt eller andre vonde opplevelser har, kan bare løses med samarbeid, samhandling, opparbeiding av stabile fagmiljø og utveksling av faglig kunnskap. Dagens situasjon i barnevernet gjør at det kreves en systematisk opptrapping av det offentlige tilbudet, parallelt med at konkurranseutsetting, anbud og innkjøp fra kommersielle selskap avvikles. Målet er at barnevernet skal være offentlig eid og drevet, i langsiktig samarbeid med ideelle aktører.

Utfordringen med dagens barnevern

Store kommersielle konserner har sikret seg en stadig større andel av barnevernstilbudet. Flere av disse har eiere registrert i skatteparadis og tar penger ut av barnevernet. Det er en anslått årlig profitt i velferden på 1,1 mrd. kroner. Enkeltbarn settes ut på anbud for å bli bydd på gjennom enkeltkjøp av institusjonsplass, hvor stort sett de kommersielle med de store anbudssystemene vinner. Barn i barnevernet snakker om at det blir satt en prislapp på hodene deres. Velferdstjenesteutvalget, som leverte sin rapport 1. desember 2020 (NOU

2020:13 Private aktører i velferdsstaten), skriver på side 225:

«Det er rimelig å legge til grunn at private tjenesteytere blant annet motiveres av økonomiske hensyn. Når dette faller sammen med at tjenestene som leveres er vanskelige å observere eller få innsikt i, er det en fare for at rettsikkerhetsgarantier kan vike til fordel for økonomiske hensyn. Det kan være mulig for den private tjenesteyter å foreslå tiltak eller tjenester som ikke er i samsvar med barnevernsrettslige prinsipper, vilkår i loven og/eller barnevernsfaglig kunnskapsgrunnlag for å få noe bedre inntjening. Tilsvarende er det tenkelig at det av økonomiske hensyn leveres lavere kvalitet i det tiltaket eller mindre omfang av en tjeneste enn det barnets og familiens rettskrav tilsier.»

Hjemmet til barn skal ikke være utsatt for kommersielle prinsipper. Markedstenkning med konkurranseutsetting og anbudsordninger i barnevernet skaper uro og mangel på forutsigbarhet for barn og unge og for dem som skal drive tiltakene. Stabilitet og kontinuitet trues i virksomheter som har som mål å skape akkurat det.

Plan for å avkommersialisere barnevernet

Å avkommersialisere barnevernet innebærer å gjøre flere større endringer som henger sammen. For det første trengs det stramme og klare regler for hva som innebærer offentlig myndighetsutøvelse. I barnevernet utøves mye offentlig myndighet, og regjeringen har selv stadfestet klare grenser for private aktører i «Oktoberbrevet». Forslagsstillerne mener dette kan tolkes enda strengere, for å begrense innleie av private konsulenter. Et bemanningsløft og bedret kompetanse vil også gjøre behovet for å kjøpe private tjenester mindre.

For det andre så må anbudsregimet avskaffes. Kjernekapasiteten skal være offentlig, supplert av ideelle

gjennom å benytte en tilskuddsordning. Den enkleste måten å avskaffe praksisen med anbud i barnevernet på, og sitte igjen med et barnevern kun drevet av offentlige og ideelle aktører, vil være å bruke rammene for lovlig statsstøtte, slik som ved skoler og barnehager. Barnevernet som tjeneste defineres innenfor hva EØS-regelverket tillater som lovlig statsstøtte. Da er anbudskonkurranser unødvendig og stat/kommune kan drive tjenesten i egen regi, samt inngå langsiktig samarbeid med ideelle tilbydere gjennom tilskudd for å utføre oppgaver. Dette gjøres for eksempel i dag innen familievern, hvor det er et skille mellom det statlige familievern og det kirkelige familievern, hvor sistnevnte får tilskudd over statsbudsjettet.

Videre så må tjenestene tas tilbake til offentlig regi, og det må inngås langsiktig samarbeid med ideelle. Det offentlige skal bygge opp sitt institusjonstilbud, ved å stå for grunnkapasiteten for alle målgruppene. Samtidig overtar det offentlige driften av tilbud som i dag er kommersielle når avtalene løper ut eller det forekommer brudd på kontraktene, i stedet for å lyse ut nye anbud. Virksomhetsoverdragelse sikrer de ansatte, og gir trygghet for barna på veien.

Et fjerde steg er å forby profitt. Forslagsstillerne ønsker å endre barnevernloven slik at offentlige tilskudd til barnevern må komme barna til gode, og ikke kan tas ut i profitt på noe vis. Dette må også innebære krav om organisasjonsformer for virksomhetene slik at formålet ivaretas med minst mulig statlige kontrolltiltak. Private tilbud, i tillegg til det offentliges egne, må være definerte som ideelle eller ikke-kommersielle for å motta tilskudd.

Alternativet: barnas barnevern

Forslagsstillerne vil skape et trygt barnevern på barnas premisser, uten profittmotiv og markedstenkning. I barnas barnevern vil hver krone bevilget til barnevernet, faktisk gå til å gjøre tilbudet bedre for barna. For eksempel til et barnevernsløft, hvor øremerkede midler skal sikre økt bemanning i det kommunale barnevernet.

Barnas barnevern vil handle om samarbeid og deling i stedet for konkurranse og forretningshemmeligheter. Det offentlige tilbudet, som utgjør ryggraden i barnevernet, kan samarbeide og utveksle faglige forbedringer med ideelle aktører, i stedet for å konkurrere mot hverandre som i dag.

Barnas barnevern vil gi mer forutsigbarhet for fagmiljøer og barn. Med dagens anbudsregime vet ikke barnevernsinstitusjoner og tilbud hva som skjer etter neste anbudsrunde, hvor mange plasser de får tildelt, hva slags rammer de får. Hver anbudsperiode er kort. Uten anbud, men med offentlige tilbud og tilskudd til ideelle tilbud, får begge utvikle seg over tid. Mer kontinuitet vil styrke fagmiljøene og gi trygghet for barna.

Barnas barnevern vil også gi bedre arbeidsbetingelser for de ansatte. Lønn og pensjon er som regel bedre i det offentlige, enn hos kommersielle bedrifter. Bedre forhold for de ansatte gir mindre turnover, og gjør det mer attraktivt å jobbe i barnevernet. Det gjør igjen tilbudet bedre for barna.

Barnas barnevern vil velge tiltakene ut fra barns beste vurderinger og barnas medvirkning, ikke pris eller profittmotiv. Noen tiltak er mer lønnsomme for kommersielle aktører enn andre, og i anbudsrundene påvirker pris stadig hva slags tilbud barna får. Uten profitt og anbud vil ingen andre hensyn komme i veien for hva som er barnets beste.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen avskaffe anbudsregimet i barnevernet, og inngå langsiktige samarbeid med ideelle tilbydere gjennom tilskudd.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at det offentlige står for grunnkapasiteten i barnevernet for alle målgrupper.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre barnevernloven for å sikre at offentlige tilskudd ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.
4. Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, får lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.
5. Stortinget ber regjeringen innføre en enda strengere tolkning av hva som innebærer offentlig myndighetsutøvelse, for å begrense innleie av private konsulenter i barnevernet.
6. Stortinget ber regjeringen utarbeide en fireårig opptrappingsplan med øremerkede midler for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet, og legge denne fram i forslag til statsbudsjett for 2022.
7. Stortinget ber regjeringen innføre en veiledende bemanningsnorm der saksbehandler med administrativ funksjon (funksjon 244) i det kommunale barnevernet ikke kan ha ansvar for flere enn 15 barn.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i forskrift om arbeidstid i institusjoner som har medleverordninger slik at den er tilpasset de ideelle rus- og barnevernsskolektivene som forskriften i utgangspunktet var tiltenkt, samt sette ned et partssammensatt utvalg hvor også barna

som brukergruppe er representert for å utrede eventuelle andre endringer i medleverforskriften.

8. april 2021

Audun Lysbakken

Petter Eide

Arne Nævra

Karin Andersen

Nicholas Wilkinson

Mona Fagerås

Freddy André Øvstegård

